

Fejlesztő neve:
Dr. RÁKÓCZY ISTVÁNNÉ

MA szak: történelemtanár

Kurzus: Történelemtanítás módszertana

Modul címe:
MENNYI REJTÉLY REJLIK EGY REJTVÉNYBEN
/Játékos történelemtanítás az általános iskolában/

Idő: 2x 45 perc

1. Az óra tartalma – A tanulási téma bemutatása:

A rejtvények, érdekes, játékos feladatok segítségével valószínűleg sokkal közelebb vihetjük tanítványainkat az elsajátítandó tudáshoz, ismeretekhez, összefüggésekhez. E modul keretében bemutatásra kerülnek a játékos feladatok, feladattípusok, a hallgatók a megismerés után maguk is terveznek, készítenek majd ilyen rejtvényeket. Ezen felül felsorolásra kerül a feladatok megoldási lehetőségeinek variációja a tanórákon és a feladattípusok lehetséges felhasználása.

A játékos feladattípusoknak milyen alkalmazási lehetőségei vannak egy tanórán?

A játékos feladatokat, rejtvényeket lehet egyénileg, páros munkával, akár csoportos formában vagy akár frontális munkával is megoldatni.

A tanóra mely szakaszában alkalmazhatunk játékos feladatokat?

Tulajdonképp: Bármelyikben!

a) a tanóra kezdetén: a ráhangolódási szakaszban. Egy dinamikusan szervezett játékkal megteremthetjük az óra kellemes, oldott hangulatát.

A játékos feladat szerepe itt lehet:

- az elmúlt tanóra anyagának felidézése
- feleletterv előkészítése egy szóbeli számonkéréshez
- új tananyag elsajátításához „ráhangolódás”

b) Alkalmazhatjuk a tanóra menetében, a jelentésteremtés szakaszában:

- részösszefoglalásnál
- új anyag feldolgozásánál

c) Tanóra végén: a reflektálás szakaszban

- az óra anyagának összefoglalásaként
- ellenőrző szerepként – mit sajátítottak el a tanulók az óra menetében
- gyakorlásként, a tanultak megerősítésére

Alkalmazható összefoglaló – rendszerező óra előtti, „ki – mit – tud”- ként, ismétlő gyakorló jelleggel, ahol szintén fel lehet mérni a tudásbeli hiányosságokat; illetve összefoglaló óra után megerősítő jelleggel. Egy ilyen játékos gyakorlóóra tervezetére lesz példa a „Mennyi rejtély rejlik egy rejtvényben” című modul, melynek feladattípusai bármely órába beépíthetőek.

Bár a most bemutatott feladattípusok egy témát, az árpád-házi történelem című fejezetet befejező – összefoglaló – gyakorló órához készültek, bármely feladattípus bármely témaközi órán alkalmazható. Például: a rejtvény játékos formában megteremti a dinamikus órakezdés hangulatát, (*ráhangelődés*) vagy a tanóra befejtével az összefoglaló kérdésekre egy – egy fogalommal választhatnak a tanulók önállóan, s ezáltal önmagukat ellenőrizhetik, mit jegyeztek meg a tanórából. A tanár is visszajelzést kap, hol adódnak hiányosságok, mit kell újra elmagyarázni. (*reflektálás*)

A rejtvények, feladatok tehát a 6. osztályos „Magyarország az Árpádok idején” című fejezethez készültek, összefoglaló- rendszerező órát megelőző vagy megerősítő „Ki mit tud”- os gyakorló órához.

2. Fejlesztendő tanári kompetenciák:

a. általános kompetenciák

A tanári kulcskompetenciák szerint a tanár szakmai felkészültsége birtokában hivatásának gyakorlása során alkalmas: (15/2006. (IV. 3.) OM rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről)

1. a tanulói személyiség fejlesztésére
2. tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítésére, fejlesztésére
3. a pedagógiai folyamat tervezésére
4. a szaktudományi tudás felhasználásával a tanulók műveltségének, készségeinek és képességeinek fejlesztésére
5. az egész életen át tartó tanulást megalapozó kompetenciák hatékony fejlesztésére
6. a tanulási folyamat szervezésére és irányítására
7. a pedagógiai értékelés változatos eszközeinek alkalmazására
8. szakmai együttműködésre és kommunikációra
9. szakmai fejlődésben elkötelezettségre, önművelésre

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

b, szaktanári kompetenciák:

A történelem tanár képes:

1. a történettudomány korszerű kutatási eredményeinek, elméleteinek gyakorlatba való átültetésére, a tanítás-tanulás folyamataiban való felhasználására
2. a korszerű elméletekhez kapcsolódó értelmezési – elemzési – létrehozási - közzétételi stratégiáknak, módszereknek és eljárásoknak a tanulási folyamatokban való működtetésére, az aktív tanulói felhasználás megtanítására
3. a tanulók történelem iránti érdeklődésének felkeltésére, elmélyítésére
4. hozzásegíteni a tanulókat saját történelmi narratíváik megalapozásához
5. a történelmi források kritikus elemzésének képességét kialakítani, fejleszteni, a tanulási folyamatba beilleszteni
6. a tanulók térbeli és időbeli tájékozódási képességét kialakítani és fejleszteni
7. a tanulók történelmi fogalomhasználatának kialakítására és a szakszókincs alkalmaztatására / használtatására
8. történelmi személyek, események, folyamatok, jelenségek értékelési szempontjainak megfogalmazására és más értékelési szempontok elfogadásának elősegítésére
9. az ember és társadalom– és más műveltségterületek tartalmainak tanulói tevékenységben való összekapcsolására
10. a tanulók kulturális, szociális és személyes kompetenciáinak fejlesztésére, beállítódásuk befolyásolására
11. a tanulók szövegértési – szövegalkotási - érvelési kompetenciáinak differenciált fejlesztésére különböző tanulási és kommunikációs helyzetekben
12. a történelemtanítás taneszközeinek, ismerethordozóinak használatára és azok tartalmának kritikai elemzésére

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

3. Előfeltételek / előfeltétel tudás:

Ez a modul a szakmódszertani kurzus második felében kerül megtárgyalásra, miután a hallgatók megismerkedtek a tervezés különböző szintjeivel (makro-, mezo- és mikrotervezés), és képesek tématervet és óravázlatot készíteni. Emellett találkoztak már egyéb módszerekkel, interaktív technikákkal: például a projekttel, kooperatív munkával, különböző vitatechnikákkal, grafikai szervezőkkel és tudnak csoportokban dolgozni.

Előfeltétel, hogy a hallgatók más pedagógiai-didaktikai kurzuson már megismerték, megtapasztalták a kritikai gondolkodás fejlesztésére szolgáló RJR modellt.

A tanárjelöltek ismerjék a NAT – a mindenkori TANTERV – művelődéstörténeti anyagát az adott témában; oktatási – képzési – nevelési feladatait, követelményrendszerét, a kompetencia alapú történelemtanítás jellemzőit.

Előzetesen tanulmányozzák az általános iskola 6. évfolyama részére megjelent történelemtankönyveket, munkafüzeteket, forrásolvasó szemelvénygyűjtemények anyagát a megjelölt témában. A hallgatók ismerjék az ide kapcsolódó szakirodalmat. Tájékoztódnak a témához kapcsolódó filmekről, ifjúsági irodalomról.

4. Eszközigény:

- Nagyméretű papírlapok (pl. csomagolópapír)
- Színes filctollak, rajzlap (fogalmi applikáció, kártyák készítéséhez)
- Mágneses tábla, mágnes (vagy tábla, kréta, filctoll)
- Kontúrtérkép (az Árpád-kori Magyarországról), gyurmaragasztó
- Epidiaszkóp (képanyag kivetítése) /vagy diavetítő/ vagy számítógép/
- Írásvetítő, írásvetítő fólia, toll

5. Szakmódszertani óravázlat:

R

1. 🧑🏫 Tapasztalatok, ismeretek összegyűjtése a témával kapcsolatban kétoszlopos táblázat segítségével

Van -e helye a játéknak, játékoságnak a tanulás-tanítás folyamatában? Nézzük meg, milyen előnyei illetve hátrányai lehetnek e módszernek. Készítsetek kétoszlopos táblázatot!

Négy csoportban fogtok dolgozni. Húzzatok egy - egy kártyát, majd keressétek meg a csoportotokat! Két csoport gyűjtse össze a játékos történelemtanítás előnyeit, majd rögzítsék

egy csomagolópapírra! A másik két csoport a játékoság hátrányait rögzítse a kapott csomagolópapírra! Majd mind a négy csoport rögzíti a táblára a csoportjukban összegyűjtött érveket. Ezután közösen megbeszéljük a felírt véleményeket.

Játékos történelem óra előnyei	Játékos történelem óra hátrányai

J

2. 🧑🧑🧑 Keresztrejtvény előkészítése

a.) Az előbbi négy csoportban dolgozva készítsetek el egy-egy olyan keresztrejtvényt, melynek megoldásai az Árpád-korral kapcsolatos történelmi személyek neveit tartalmazza. A rejtvény megoldása **AZ ÁRPÁD-KOR** legyen. Megint csomagolópapírra dolgozzatok. Kérdéseket, meghatározásokat most még nem kell megfogalmazni.

b.) Keressük meg közösen a megegyező neveket. Beszéljük meg, hogy ők miért kerültek bele több keresztrejtvénybe is!

3. 🧑🧑🧑 Keresztrejtvény meghatározásainak megfogalmazása

Válasszátok ki az egyik csoport megoldását és fogalmazzatok meg kérdéseket közösen az adott történelmi személyekhez!

4. 🧑🧑🧑 Keresztrejtvény funkciói

Mit lehet kezdeni ezzel a keresztrejtvénnel? Két csoport beszélje meg, hogy milyen kérdéseket kell feltennünk a keresztrejtvény neveivel kapcsolatban, hogy valóban áttekintsük segítségével az Árpád-kor eseményeit? A másik két csoport arról gondolkodjon, hogy milyen

feladatokat adhatnának tanítványaiknak.

5. 🧑 „Talált tárgyak osztálya” – Kinek adnád vissza a tárgyakat?

a.) Ennél a feladatnál egy másik nézőpontból, a tárgyak oldaláról megközelítve is átismételhetjük az Árpád-kor történetét. Kihez köthetőek az alább jellemzett és kiemelt tárgyak? Nevezzétek meg a tulajdonost!

1. Jászberényben őrzött csorba **kürt**, mellyel az áruló Konrád herceget verték fejbe...
2. Egy **buzogány**, mellyel Bizánc érckapuján ütöttek rést...
3. „Intelmek” című **mű**, melyben egy apa fiát készíti fel az uralkodásra
4. **Törvénycikk**, mely kimondja, hogy „tíz falu építsen egy templomot”...
5. A Kelenhegyről leguruló **hordó**,/ vagy szekér / melyben egy velencei származású pap tartózkodik...

b.) Következő lépésként fogalmazzatok meg hasonló hirdetéseket az Árpád-korból talált tárgyakkal kapcsolatban!

6. 🧑 „Távirat érkezett” Ki adhatta fel a táviratot?

a.) Néhány táviratot olvashattok, nevezzétek meg azt a személyt, aki a táviratot feladhatta!

1. Elhagyjuk Etelközt. Stop. Seregeimmel átkelünk a Vereckei-hágón, s új hazát keresünk a Kárpátokon túl. Stop.
2. Vazul nem lehet király. Stop. Zárjátok Nyitra börtönébe. Stop. Gondoskodjatok róla, hogy soha ne uralkodhasson. Stop.
3. Igazságos akarok lenni. Stop. Ha az ellopott tolvajra a lopást rábizonyítani nem lehet, engedjék meg neki az istenítéletet. Stop. Ha a tolvajt az istenítélet folytán bűnösnek találják, vakítsák meg. Stop.
4. Minden ügyről, amit a király jelenlétében tárgyalnak, írásos oklevél készüljön. Stop.

b.) Az előző feladat megoldása után ismét két csoportra bontva dolgoztok, de ezen belül mindenki egyénileg dolgozik vagy esetleg párosan dolgozhattok a megadott nevekkel. Feladatotok, hogy fogalmazzatok meg táviratokat a megadott árpád-házi személyekkel kapcsolatosan.

1. csoport:

Lehel
Búvár Kund
II. András
Julianus barát

2. csoport
Taksony fejedelem
I. László
IV. Béla
III. András

7. 🧑 Időutazás- Száguldás a történelem országútján

a.) A következő feladatban az autók rendszámából leolvasható, hogy hová és mikor megy az autó. Azt kell kitalálnotok, hogy kik az utasok és milyen eseményre sietnek vagy milyen eseményen voltak.

V-895

E-10-01

SZ-12-22

b.) 🧑 A következőkben találjatok ki Ti is hasonló rendszámokat!

8. 🧑 Szituációs játék

Tervezzünk szituációs játékot egy-egy uralkodó személyéhez kapcsolva.
Mely Árpád-házzal kapcsolatos személy és szituáció jöhet szóba? Csoportonként minimum egy- egy szituációt találjatok ki.

R

9. 🧑 Kilépőkártya

Válaszoljatok egyénileg az alábbi kérdésekre! Majd adjátok nekem a kilépőkártyákat!

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

KILÉPŐKÁRTYA

1.) Változott –e a véleményed a játékos történelemtanítással kapcsolatban?

Igen / nem

a.) Ha igen, miért?

b.) Ha nem, miért?

2.) Milyen ismeretekkel bővült tudásod a tanítással kapcsolatban?

3.) Miről hallottál, tanultál volna még szívesen?

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

6. Megjegyzések a feladatokhoz:

RÁHANGOLÓDÁS

1. lépés: Kétoszlopos táblázat

Tervezett idő: 3+ 7 perc

Instrukciók: A ráhangolódás feladatának az a célja, hogy a kétoszlopos táblázat segítségével a hallgatók felszínre hozzák előzetes tudásukat, véleményüket a rejtvényekkel kapcsolatban. Az idő leteltével a hallgatók elmondják csoporttársaiknak és az oktatóknak, hogy milyen gondolatokat gyűjtöttek össze, közösen átbeszéljük a táblára felragasztott csomagolópapír segítségével. A diákok a saját füzetükbe leírják az érveket és ellenérveket a játékos történelemórával kapcsolatban.

Munkaforma: csoportos, majd közös megbeszélés

Módszerek, eljárások: kétoszlopos táblázat

Eszközsükséglet: tábla, filctollak, csomagolópapír, gyurmaragasztó

Lehetséges megoldások:

Játékos történelem óra előnyei	Játékos történelem óra hátrányai
--------------------------------	----------------------------------

<p>Érdekes</p> <p>felhívja a tanulók figyelmét</p> <p>dinamikusabbá válik a tanóra</p> <p>a gyerekek szeretnek játszani</p> <p>nem tankönyv-ízű az ismeretszerzés</p> <p>a tanár kreativitása, ötletessége előtérbe kerülhet</p> <p>nem unalmas</p> <p>felszabadultabban nyilvánulnak meg a tanulók</p> <p>plusztudást adhat, kompetenciákat fejleszt,</p> <p>a tanulók is kitalálhatnak hasonló feladatokat, melyeket társaikkal oldhatnak meg</p>	<p>Zajjal jár</p> <p>Rendtelenséget szül, ha tréfás a feladat</p> <p>Elvonhatja a tanulók figyelmét a lényegről</p> <p>A fegyelem rovására mehet a nyüzsgés</p> <p>Nem veszik komolyan a tanulók a tananyagot</p> <p>Lényegesen több munkát követel a tanártól, mintha csak frontális módon tanítaná meg a tananyagot</p> <p>Nincs idő játékra a 45 perces órában</p>
---	---

2. lépés: Keresztrejtvény előkészítése

Tervezett idő: 10 perc

Instrukciók: A hallgatók keressenek olyan történelmi személyeket, akik az Árpád-kori magyar történelem alakjai. A nevek segítségével készítsenek egy olyan keresztrejtvényt a csomagolópapírra, melynek a megoldása AZ ÁRPÁD-KOR legyen.

Ennél a feladatnál figyelni kell arra, hogy az általános iskola 6. osztálya számára előírt személyeket használják fel. Tehát ismerniük kell a 6. évfolyam számára előírt NAT-os és a kerettantervi követelményeket, illetve néhány használatban lévő, akkreditált tankönyveket. (Például: Dr. Horváth Andrea - Horváth Levente Attila: Történelem 6. Mozaik Kiadó, Horváth Péter – Hámori Péter: Történelem 6. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bánhegyi Ferenc: Történelem 6. Apáczai Kiadó)

A rejtvények elkészülte után a csoportok felrögzítik gyurmaragasztó segítségével a táblára.

Munkaforma: csoportos, majd közös megbeszélés

Módszerek, eljárások: keresztrejtvény

Eszközsükséglet: tábla, filctollak, csomagolópapír, gyurmaragasztó

Lehetséges megoldások:

Keretezzék be a szó ... (az uralkodók sorszáma nem számít)

1. III. Béla	4. betűjét
2. Géza	3. betűjét
3. Árpád	1. betűjét
4. Imre	3. betűjét
5. Péter	1. betűjét
6. I. István	5. betűjét
7. III. András	3. betűjét
8. Vajk	4. betűjét
9. I. László	6. betűjét
10. II. Szilveszter	11. betűjét

Megoldás: Az Árpád-kor

A feladatot többféleképpen adhatjuk ki diákjainknak a tanórán:

- minden csoport kap egy feladatlapot, rejtvényhálót, melyet közösen oldanak meg.
- a csoportok minden tagja megkapja a feladatlapot, amit egyénileg kell kitölteni.
- A csoportok egy-egy üres lapon dolgoznak úgy, hogy a tanár felolvassa a kérdéseket, s a választ azonnal ráírják a lapra. Majd az utolsó kérdésre adott válasz után, tanári irányítással bekeretezik a válaszok tanár által meghatározott betűit. Így mindig csak az adott kérdésre tudnak válaszolni, hiszen a lassan kialakuló függőleges megoldás nem segíti őket.

Egyéb lehetőségek:

1. Taksony	Gizella	Batu
2. Asztrik	Vazul	
3. Árpád	Aba Sámuel	
4. Szilveszter	Henrik	Sarolt
5. Koppány	Árpád	
6. István		
7. Búvár Kund		
8. Kálmán		
9. Álmos	Ottó	
10. Gellért		

3. lépés:

Tervezett idő: 20 perc

Instrukciók: A négy csoport által elkészített keresztrejtvény-megoldások közül kiválasztott egy keresztrejtvényhez fogalmazzanak meg közösen meghatározásokat. A meghatározások – mint ahogy láthatjuk a lehetséges megoldásoknál – lehetnek rokoni kapcsolatok, tevékenységgel összefüggő meghatározások, de törvényrészletekből vagy más forrásokból származó idézet is, amivel így a kompetenciákat is tudjuk fejleszteni. A kérdések megfogalmazásánál a hallgatóknak oda kell figyelni, hogy a 6. osztályosok szintjén fogalmazzák meg a kérdéseket, hiszen, ha nem értik meg a kérdéseket, illetve, ha általuk nem tanult személyekről kérdezzük őket, akkor esélyük sincs válaszolni a feltett kérdésekre.

Munkaforma: közös megbeszélés

Módszerek, eljárások: keresztrejtvény készítése

Eszközsükséglet: tábla, kréta/táblafilc, vagy csomagolópapír, gyurmaragasztó, filctoll

Lehetséges megoldások:

1. az „Aranyváros” hercege
2. államalapító király atyja
3. honfoglaló fejedelem
4. az első magyar király fia, akit apja „Intelmek” című művében készít fel az uralkodásra
5. a velencei doge fia, aki „csacsogó olaszokkal és üvöltő németekkel” vette magát körül, ezért nem szerették a magyarok, Pécssett temették el.

6. Magyarország államalapító királya
7. Az Árpád-ház utolsó „aranyágacskája”
8. Stephanus rex pogány neve, aki 997-1000 között volt fejedelem
9. „Aki egy tyúk értékénél többet lop, s rábizonyul, halállal bünhődjék” – írta törvényében
10. ő küldte a koronát az államalapítónak

4. lépés: A keresztrejtvény funkciói

Tervezett idő: 20 perc

Instrukciók: Két csoport gondolkodjon azon, hogy a keresztrejtvényhez milyen egyéb gondolkodtató, ismétlő, rendszerező kérdéseket lehet még megfogalmazni, a másik két csoport pedig azon, hogy milyen egyéb feladatokat találhatunk még ki a keresztrejtvényben elhelyezett személyekkel, de tágabb értelemben az Árpád-korral kapcsolatban. Így a keresztrejtvény további funkcióval bővíthet. A hallgatók figyeljenek arra, hogy a Bloom-taxonómia minden szintű műveletéhez (ismeret, megértés, alkalmazás, analízis, szintézis, értékelés) készítsenek kérdéseket illetve feladatokat. Természetesen a 6. évfolyamon elvárható nehézségű kérdések legyenek!

Munkaforma: csoportos, majd közös megbeszélés

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Módszerek, eljárások: Kérdések, feladatok készítése

Eszközsükséglet: tábla, kréta/táblafilc, csomagolópapír, gyurmaragasztó

Lehetséges megoldások:

KÉRDÉSEK	VÁLASZOK
Milyen jelzöt kaptak a rejtvényben szereplő uralkodók az utókortól?	I. István - „Államalapító”, „Szent” I. László - „Lovagkirály”, „Szent” III. András - „az utolsó aranyágacska”
Melyik árpád-házi király kapott még jelzőket?	Kálmán - „Könyves” IV. Béla – „második honalapító”
Melyik várost nevezték Aranyvárosnak? Hogyan kapcsolódik ez egy magyar királyhoz?	Bizánc III. Béla túszként került ide, itt nevelkedett, de esélyes volt a bizánci trónra is
Kit illetett meg a hercegi cím?	a mindenkori, király öccsét illetve meg, az ország egyharmadnyi része felett uralkodott
Kivel kellett megküzdenie a nagyfejedelmi címért?	Koppánnal, a somogyi területek urával
Miért került sor a harcra?	Koppány is Árpád dédunokája volt, mint István apja, Géza fejedelem, s az ősi pogány öröklési rend szerint (senioratus) őt illette a fejedelmi trón, mivel idősebb volt Istvánnál. István viszont a keresztény öröklési rend alapján (primogenitura) követelte a hatalmat, mely szerint az elhunyt uralkodó elsőszülött fia öröklő a trónt.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Ha nem volt tanú lopás bizonyítására, hogyan győződtek meg a tanú bűnösségéről?	Istenítélettel – tüzes vas próba, vízpróba. Mivel a törvények Istentől erednek, ő ítél a bűnös fölött
A legenda szerint eredetileg kinek szánta a koronát II. Szilveszter pápa?	A lengyel királynak (Álom elmesélése)

FELADATOK	MEGOLDÁSOK
Keresd meg a kakukktojást! Indokold meg választásod!	Imre - nem volt uralkodó II. Szilveszter – egyházi személy
Állítsd időrendi sorrendbe a fejedelmeket, királyokat!	1. Árpád 2. Géza 3. Vajk 4. I. István 5. Péter 6. I. László 7. III. Béla 8. III. András
Keresd meg a szentté avatott személyeket!	I. Szent István, Szent Imre, I. Szent László (természetesen Vajk is elfogadható megoldásként)
Nevezd meg még Árpád-házi szenteket!	Szent Margit, Szent Erzsébet
Készítsd el az Árpád-ház családfáját!	

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

<p>A kapott földrajzi neveket rendeld a megfelelő személyhez és indokold meg, hogyan kapcsolhatók össze!</p> <p>1. csoport: Bizánc, Esztergom, Várad, Róma</p>	<p>Bizánc:</p> <ul style="list-style-type: none">• a császárvárost nevezték aranyvárosnak, s III. Béla nevelkedett ott. <p>Esztergom:</p> <ul style="list-style-type: none">• Vajk születési helye• I. Istvánt itt koronázzák királlyá• I. István érseki rangra emeli• I. István ellenfele, Koppány felnégyelt testét a várkapura szegezteti ki <p>Várad:</p> <ul style="list-style-type: none">• I. László itt talált végső nyughelyet <p>Róma:</p> <ul style="list-style-type: none">• I. Istvánnak Asztrik apát innen hozza a koronát II. Szilveszter pápától
<p>2. csoport: Vereckei-hágó, Velence, Székesfehérvár, Passau</p>	<p>Vereckei- hágó:</p> <ul style="list-style-type: none">• Árpád fejedelem ezen a hágón vezeti át népét a Kárpát-medencébe a honfoglaláskor <p>Velence:</p> <ul style="list-style-type: none">• I. István lánytestvére a velencei dogéhoz ment feleségül• Péter király ~ Orseolo Péter a velencei doge fia volt• III. András itt született <p>Székesfehérvár:</p> <ul style="list-style-type: none">• Itt temették el I. Istvánt, itt van a szarkofágja a romkertben• III. Béla első nyughelye itt volt a királyi temetőben, majd 1848-ban a budai Mátyás templomba került <p>Passau:</p> <ul style="list-style-type: none">• István felesége Gizella innen származik, s itt van eltemetve

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

3. csoport: Etelköz, Buda(pest), Pécs,
Győr

Etelköz:

- Árpádot itt választották fejedelemmé a vérszerződés során

Buda:

- Itt nyugszik III. Béla, III. András
- Itt van I. István király jobb kézfeje, a SZENT JOBB a Szent István bazilikában
- (Óbudán I. István és Gizella templomot alapít)

Pécs:

- I. István püspökséget alapított itt 1009-ben
- Orseolo Péter az általa alapított székesegyházban temették el

Győr:

- I. István a legyőzött Koppány felnégyelt testét ide tüzette ki
- I. István püspökséget alapít itt
- I. László hermája, az Aranyfej a püspöki székesegyházban látható

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

4. csoport: Kalocsa, Pannonhalma,
Pozsony, Veszprém

Kalocsa:

- I. István először püspökséget alapít itt, majd érseki székhellyé emelte Esztergom mellett

Pannonhalma:

- Géza fejedelem parancsára épült az első bencés apátság itt, amit akkor Szent Márton hegyének neveztek

Pozsony:

- 907-ben, a pozsonyi csatában esett el Árpád fejedelem és három fia, a feltételezések szerint (kalandozások idején)

Veszprém:

- A felnégyelt Koppány testét a veszprémi vár kapujára tűzték ki
- I. István feleségének, Gizellának, - s a mindenkori magyar királynék – birtoka
- I. István püspökséget alapít itt
- E városban van a Szent Mihály székesegyházban Gizella csontereklýje

Az alábbi külön táblázat mutatja be, hogy az egyes csoportok a kapott helyszíneket melyik személyhez kötötték. Miközben ezt rögzítik a táblára, elmondják a helyszínekkel kapcsolatos ismereteiket.

Csoportok válaszai

	1.	2.	3.	4.
1. ÁRPÁD		Vereckei-hágó	Etelköz	Pozsony
2. GÉZA	Esztergom			Pannonhalma Veszprém
3. VAJK	Esztergom			

4. I. ISTVÁN	Esztergom Róma	Székesfehérvár (Velece) Passau	Pécs Budapest Győr	Kalocsa Veszprém
5. PÉTER		Velece	Pécs	
6. I. LÁSZLÓ	Várad		Győr	
7. III. BÉLA	Bizánc	Székesfehérvár	Buda	
8. III. ANDRÁS		Velece	Buda	

Az alább bemutatott feladatok különböző lehetőségeket, szempontokat biztosítanak az Árpád-házi történelem átismétlésére. Tárgyakból, személyekből, eseményekből, helyszínekből kiindulva is megközelíthetjük a korszakot. Ezek közül választhatunk, ha nem jut mindenre idő a modul során. Tehát az 5., 6. és a 7. lépés plusz lehetőség, alternatíva.

5. lépés: „Talált tárgyak osztálya” – Kinek adnád vissza a tárgyakat?

Tervezett idő: 20 perc

Instrukciók: A megadott jellemzések alapján ki kell találni az elveszett tárgy tulajdonosának nevét. Ezzel is lehetőség van az Árpád-házi korszak átismétlésére egy másik szemszögből.

Munkaforma: egyéni, majd közös ellenőrzés

Módszerek, eljárások: érdekes meghatározások alapján személyek megnevezése

Eszközsükséglet: füzet, toll, tábla, táblafilc/kréta

Lehetséges megoldások:

1. Lehel és (Bulcsú)
2. Botond
3. I. István király, Imre herceg
4. I. István
5. Gellért püspök

További lehetséges ötletek és megoldásaik:

Talált tárgyak	Tulajdonosok
6. Egy korona és egy kard , mely közül választani kell egy hercegnek...	I. András és Béla herceg
7. Egy trónszék , mely a dömösi palotában a királyra szakadt	I. Béla király
8. Egy sziklatömb , melyből vizet fakasztanak	I. László király
9. Az Aranybulla függő pecsétje	II. András király
10. Egy palást , mely 1031 körül a veszprémvölgyi apácák kolostorában készült	I. István, Gizella királyné
11. Egy Aranyfejben rejtett fejcsont, melyet Győrben őriznek	I. László
12. Pozsonynál megfűrt hajó roncsai	I. András, Béla herceg, Búvár Kund, vagy Zotmund), III. Henrik császár
13. Tihanyi apátság Alapítólevele	I. András
14. Baskiriában élő, ősmagyarokról szóló jelentés , melyet a vatikáni levéltárban őriznek	Julianus barát, IV. Béla király
15. Egy kötény, (kosár) melyben a szegények részére vitt élelem rózsává változik	Árpádházi Szent Erzsébet
16. Törvény , mely kimondja: „Boszorkányok pedig nincsenek”	Könyves Kálmán király

Ezzel a feladattal kapcsolatban adhatunk diákjainknak gyűjtőmunkát is! Keressenek az interneten a fent felsorolt tárgyakról és a személyekről képeket! Vagy elképzeléseik szerint le is rajzolhatják ezeket a tárgyakat! Majd a gyűjtött vagy rajzolt képekből albumot, plakátot készíthetnek a tanulók.

6. lépés: „Távirat érkezett” Ki adhatta fel a táviratot?

Tervezett idő: 5 +20 perc

Instrukciók: A hallgatók keressék meg a személyeket, akik a táviratokat feladhatták. Majd két csoportra bontva dolgoznak a hallgatók. Az alapfeladat ugyanaz csak más személyekkel kapcsolatosan kell nekik táviratokat megfogalmazni. Az elkészült táviratokat a másik

csoportnak felolvasva megoldatják a feladatot.

Munkaforma: a.) egyéni, majd közös megbeszélés; b.) csoportos, majd közös megbeszélés, felolvasás

Módszerek, eljárások: Feladatok megválaszolása

Eszközsükséglet: Feladatok, füzet, toll

Lehetséges megoldások:

a.)

Távirat	Feladó személy
1. Elhagyjuk Etelközt. Stop. Seregeimmel átkelünk a Vereckei-hágón, s új hazát keresünk a Kárpátokon túl. Stop.	Árpád fejedelem
2. Vazul nem lehet király. Stop. Zárjátok Nyitra börtönébe. Stop. Gondoskodjatok róla, hogy soha ne uralkodhasson. Stop.	I. Szent István
3. Igazságos akarok lenni. Stop. Ha az ellopott tolvajra a lopást rábizonyítani nem lehet, engedjék meg neki az istenítéletet. Stop. Ha a tolvajt az istenítélet folytán bűnösnek találják, vakítsák meg. Stop.	Könyves Kálmán
4. Minden ügyről, amit a király jelenlétében tárgyalnak, írásos oklevél készüljön. Stop.	III. Béla

b.)

1. csoport

Feladó	Távirat szövege
Lehel vezér	Uram királyom, elfogtak. Stop. Utolsó kívánságomat teljesítette Konrád herceg. Stop. Utoljára még belefújhattam kürtömbe, de nem tudtam türtőztetni magam, s az árulót fejbekólintottam. Stop. Halálra ítélték. Stop.
Búvár Kund	Uram királyom! A Pozsonynál állomásozó hajókat sikerült megfűrnöm. Stop. Rakományával együtt süllyednek. Stop.

II. András	Bullával erősítem meg, hogy a kisbirtokosok nem adóznak a jövőben. Stop. Katonai szolgálatot csak a haza védelmében kötelesek tenni. Stop. Ha külföldre rendeljük őket, kötelesek vagyunk költséget állni. Stop.
Julianus barát	Felséges Uram! Nyelvünket beszélő néppel találkoztam itt Keleten, a sztyeppén. Stop. Itt lehet az őshazánk. Stop. Valami vad népről – tatárok – pusztításáról is beszélnek. Stop.

2. csoport

Feladó	Távirat szövege
Taksony fejedelem	A 7 gyászvitéz vereségünk hírért hozta Augsburgból. Stop. Azonnal beszüntetem a kalandozásokat. Stop.
I. László	Nem tűröm el a lopásokat. Stop. Mától fogva aki egy tyúk értékénél többet lop, az halállal bünhődjék. Stop.
IV. Béla	A tatárok rátörtek a kunok szállásaira. Stop. Befogadom őket. Stop. Jól ismerik a tatár harcmodort, hasznom lehet belőlük. Stop.
III. András	Nem született fiúgyermekem. Stop. Ki örökölné a trónt? Stop. Én leszek az Árpád-ház utolsó aranyágacskája? Stop.

7. lépés: Időutazás- Száguldás a történelem országútján

Tervezett idő: 20 perc

Instrukciók: a.) A hallgatók találják ki, hogy kik és milyen eseményre utazhattak a megadott rendszámú autókkal. Azaz ezzel a feladattal játékos formában rendszerezhetik tudásukat és az események időpontját, helyszínét és az érintett személyeket rendszerben láthatják a diákok.

b.) A feladat másik részében csoportokban dolgozva kell a hallgatóknak ilyen feladatokat kitalálni.

Munkaforma: a.) egyéni, majd közös megbeszélés; b.) csoportos, majd közös megbeszélés, felolvasás

Módszerek, eljárások: Feladatok megválaszolása

Eszközsükséglet: Feladatok, füzet, toll

Lehetséges megoldások:

a.)

Rendszám	Megoldás
V-895	Vereckei-hágón átjön Árpád törzse 895-ben a Kárpát-medencébe.
E-10-01	Esztergomban, Vajkot királlyá koronázzák, Asztrik apát kezében a korona. Ő hozza Rómából, 1001-ben.
SZ-12-22	II. András a székesfehérvári törvénynapon kiadja az Aranybullát, 1222-ben.

b.) További ötletek:

Rendszám	Megoldások
A-955	Lehel, Bulcsú csapatai Augsburgba sietnek, Konrád hercegnek segíteni.
R- 955	Lehelt és Bulcsút Regensburgba viszik a vesztőhelyre, 955-ben Esztergomban.
V-10-51	I. András király és Béla herceg a Vértesi csatában elúzi Henrik császár csapatát.
P-10-52	I. András király és Béla herceg győz Henrik németjei ellen Pozsonynál. Zotmund / Búvár Kund megfűrja a hajókat 1052-ben.
M-12-41	IV. Béla Muhinál vereséget szenved a tatároktól, Batu kántól 1241-ben.
SZ-13-01	III. András 1301-ben Székesfehérváron hal meg, ott is temették el, de 1848-ban Budára a Mátyás templomba vitték a holttestét.
SZ-10-38	I. István király 1038-ban hal meg Székesfehérváron, ott is temetik el a királyi palotában.

8. lépés: Szituációs játék

Tervezett idő: 20 perc

Instrukciók: Tervezzünk egy-egy Árpád-házi személyhez szituációkat! Az ilyen szituációs játékok nem csak a személyekkel kapcsolatos alapvető ismereteket mozgósítják, hanem a diákok beleérző képességét, kommunikációs és sok esetben érvelési kompetenciáit is fejlesztik.

Munkaforma: csoportos, majd előadás

Módszerek, eljárások: szituációs játék

Eszközsükséglet: nincs

Lehetséges megoldások:

I. Szent István

„Mondd, Te kit választanál?” választási kampány Koppány és Vajk/István között

I. Szent László

Bírósági tárgyalás egy lopással gyanúsított jobbágyal szemben, amit nem tudnak bizonyítani, s így istenítéletre kerül sor.

II. András

Panaszosok (szerviensek, későbbi köznemesek) érkeznek a székesfehérvári törvényező napra, ahol elmondják sérelmeiket, s azok orvoslását kérik.

IV. Béla

Trau várában töpreng a király, miért veszített a tatárokkal szemben, és milyen új politikát kell folytatnia az ország újjáépítése érdekében.

REFLEKTÁLÁS

9. lépés: Kilépőkártya

Tervezett idő: 10 perc

Instrukciók: A hallgatók egyénileg gondolják végig, hogy mit tapasztaltak a modul során és válaszolják meg a KILÉPŐKÁRTYA kérdéseit.

Munkaforma: egyéni

Módszerek, eljárások: Kilépőkártya

Eszközsükséglet: Kilépőkártya

Lehetséges megoldások:

KILÉPŐKÁRTYA

1.) Változott –e a véleményed a játékos történelemtanítással kapcsolatban?

Igen / nem

a.) Ha igen, miért?

Ismertem egy-két játékos feladatot, például a keresztrejtvényt, de nem gondoltam volna, hogy ennyi további szórakoztató és érdekes feladat készíthető egy témakörhöz. Most már mindenképp úgy gondolom, hogy megéri ilyen feladatokkal színesíteni a tanórákat. Ugyan a fegyelmezetlenségtől még tartok.

b.) Ha nem, miért?

-

2.) Milyen ismeretekkel bővült tudásod a tanítással kapcsolatban?

Számos tippet és ötletet kaptunk ahhoz, hogyan tudjuk ötletesen és változatosan gyakoroltatni, ismételtetni egy adott témakör, ebben az esetben az Árpád-ház történetével kapcsolatos ismereteket. Azt is megtapasztaltuk, hogy a tanári kreativitás szinte kimeríthetetlen.

3.) Miről hallottál, tanultál volna még szívesen?

Hogyan tudom fegyvelmezni az osztályt, ha túlságosan hangosak lennének?

KILÉPŐKÁRTYA

1.) Változott –e a véleményed a játékos történelemtanítással kapcsolatban?

Igen / nem

a.) Ha igen, miért?

-

b.) Ha nem, miért?

A véleményem nem változott, mert ez idáig is számos játékot ismertem, amiket tanítás során alkalmazhatok.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

2.) Milyen ismeretekkel bővült tudásod a tanítással kapcsolatban?

Számos új játékot, ötletet, további lehetőséget ismertem meg az eddigiek mellé, szélesedett a látóköröm a játékos tanítással kapcsolatban. Azt is megtapasztaltam, hogy mennyire fontos a tanár személyisége egy ilyen órán.

3.) Miről hallottál, tanultál volna még szívesen?

Szívesen vettem volna még egyéb ötleteket, de az itt tanultakat már én is tovább tudom majd fejleszteni.

7. Fejlesztő értékelés:

A ráhangolódás fázisában felmértük a hallgatók kezdeti véleményét, tudását a játékos történelemtanítással kapcsolatban, amihez a modul végén térünk vissza, mintegy keretbe foglalva a foglalkozást.

A reflektálás fázisában a kilépőkártya kitöltésekor a modul során megismert játékos feladatok újbóli végiggondolásával és segítségével tudatosítható, hogy mennyiben változott a hallgató szemlélete a témával kapcsolatban illetve, hogy mennyiben bővültek módszertani, technikai ismeretei ebben a témakörben.

8. Felhasználható irodalom:

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

1. BÁRDOSSY Ildikó – DUDÁS Margit – PETHŐNÉ Nagy Csilla – PRISKINNÉ Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei.* Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs - Budapest, 2002.
2. PETHŐNÉ NAGY Csilla: *Módszertani Kézikönyv – Befogadásközpontú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítás a gimnáziumok és szakközépiskolák 9-12. évfolyamában.* Korona Kiadó, 2005.
3. SZABOLCS Ottó: *Nagy történelmi tesztkönyv. Játékos történelem – Történelmi játékok.* Budapest, Anno Kiadó, 1999.
4. <http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/toertenelemtanitas-a-gyakorlatban/7097-jatszani-is-engedd-jatekos-es-kooperativ-modszerek-egyuttes-alkalmazasa-toertenelemoran->
[2011.szeptember 17.]

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV